

JOZEF IJSEWIJN (1932-1998)  
– BADACZ LITERATURY POLSKO-ŁACIŃSKIEJ

Zmarły 27 listopada 1998 r. Jozef IJsewijn, profesor filologii humanistycznej flamandzkiego uniwersytetu w Lowanium, był – jako założyciel i pierwszy prezes międzynarodowego towarzystwa nazwanego Societas Internationalis Studiis Neolatinis Provehendis (International Association for Neo-Latin Studies) – duszą międzynarodowego ruchu, który co trzy lata obraduje w coraz innym środowisku; począwszy od 1971 r. odbyło się już 11 kongresów. Zmarłego uczcily na pierwszych stronicach odpowiednie periodyki: *Acta Conventus Leo-Latini Abulensis* [...] – (Arizona 2000), „Neulateinisches Jahrbuch” (2000 t. 2), „Humanistica Lovaniensia”, których był redaktorem (1999 t. 48), a obok tego tom dodatkowy *Myricae. Essays on Leo-Latin Studies* (2000 t. 16), w którym w języku włoskim przedstawiona została sylwetka uczonego (*Ritratto di Jozef Ijsewijn*, autor: Dirk Sacré, s. 1-8) i prawdziwa monografia bibliograficzna, obejmująca także wykaz prac licencjackich i doktorskich wykonanych w seminarium IJsewijna (*Bibliography of Jozef Ijsewijn, 1956-2000*, autor: Gilbert Tournoy, s. 9-113).

Członek akademii belgijskiej (przez szereg lat prezes), angielskiej, fińskiej i akademii w Getyndze, doktor honoris causa uniwersytetu w Walencji, członek honorowy IANLS, był od 1966 r. także członkiem międzynarodowej Academia Latinitati Fovendae; w czasie zgromadzenia tej instytucji w 1995 r. wypowiedział zdanie: „Omnes Latinitatis cultores et cultrices una stent, studia humaniora sapienter defendant, vanas de loquendo latine aut vernacule rixas omittant”.

Przedmiot główny uprawiany przez IJsewijna nazywa się filologia humanistyczna, stanowi w Belgii dyscyplinę studiów na równi z filologią klasyczną i z niej wyodrębnioną, podobnie jak humanistyczna filologia średniowieczna. Nie dziwne to w ojczyźnie Erazma z Rotterdamu, Lipsiusa i Grotiusa, jeśli Niderlandy potraktujemy łącznie. *Companion to Neo-Latin Studies* (1977, 1990<sup>2</sup>, 1998<sup>3</sup>) to podstawowe dzieło dla uczących się tej dziedziny, z którą związany był niemal w całości dorobek znakomitego uczonego. Ogarniał on zainteresowaniami kulturę i literaturę łacińską całej Europy, traktując renesans szeroko (XIV-XVII, nawet XVII wiek). Rozumiał dobrze i wielokrotnie to podkreślał, że najwybitniejsi polsko-łacińscy autorzy (np. Jan Długosz, Andrzej Frycz-Modrzewski, Jan Kochanowski łaciński i Kazimierz Sarbiewski) to gwiazdy na firmamencie ogólnoeuropejskim. Znał dobrze języki zachodnioeuropejskie i przemawiał w wielu z nich.



Prof. Józef Hsewijn wygłasza referat wprowadzający podczas międzynarodowego sympozjum „Poezja nowolacińska – La poésie néolatine”, zorganizowanego w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim przez Towarzystwo Naukowe KUL i Katedrę Łaciny Średniowiecznej i Nowożytniej KUL w dniach 18-20 maja 1977 roku

Fot. J. Kolasa

Nie znał niestety polskiego. Badając pisarzy polsko-łacińskich konsultował w zakresie literatury przedmiotu z uczonymi polskimi. W 1962 r. na łamach „Latinitas” (1962 t. 10 s. 75-77) zrecenzował edycję Reinholda Heidensteina *Cancellarius* w opracowaniu Andrzeja Kempfiego (1960). IJsewijn kilkakrotnie odwiedził Polskę. Na XI zjeździe Eirene w Warszawie (21-25 X 1968 r.) wygłosił odczyt *Le théâtre latin de la Renaissance* (druk w: *Acta Conventus XI Eirene* [...]. Red. K. Kumaniecki. Wrocław 1971 s. 237-244). W środowisku lubelskim wziął udział w międzynarodowym sympozjum w dniach 18-20 V 1977 r., przedstawiając pracę *Vives and Poetry* („Roczniki Humanistyczne” 26:1978 z. 3 s. 21-34). Flamandzka *Moderne Encyclopedie van de Wereldliteratur* zawiera wiele haseł dotyczących pisarzy polskich, co jest zasługą przede wszystkim Claude’a Backvisa (1910-1998), ale w zakresie literatury polsko-łacińskiej – IJsewijna. Jego autorstwa są w t. 2 (Gent 1964) hasła: *Klonowic* (s. 161-162), *Kopernik* (s. 199), *Krzycki* (s. 271), *Dantyszek* (s. 280), w tomie 4 (1967): *Hussowski* (s. 86), *Kaliński* (s. 314-315), *Konarski* (s. 481), w tomie 7 (1971): *Sarbiewski* (s. 511-512), w tomie 8 (1974): *Simonides* (s. 321-322; współautor: C. Backvis). Niektóre hasła otrzymały drugą redakcję: t. 2 (Antwerpia 1980): *Klonowic* (s. 264), *Dantyszek* (s. 346), t. 4 (1980): *Hussowski* (s. 299), t. 5 (1982): *Konarski* (s. 169-170), t. 9 (1984): *Simonides* (s. 215-216, współautor: C. Backvis). W pracy o Eneaszu Sylwiuszu Piccolominim („Didactica Classica Gandensia” 1966 t. 6 s. 81-84) były naturalnie potrącenia o Polskę. IJsewijn publikował na łamach „Humanistica Lovaniensia” wiele artykułów polskich filologów, m.in. był współwydawcą (z J. Starnawskim) poematu V. Clemensa *Lechiados libri IV* (1972 t. 21 s. 281-384). W r. 1995, niestety u schyłku życia, IJsewijn wziął udział w dwu sympozjach dotyczących poetów polsko-łacińskich. Zainaugurował przemówieniem konferencję o Dantyszku w Brukseli (22-23 V). Wykład inauguracyjny ukazał się w tomie pod redakcją IJsewijna i W. Brake *Joannes Dantiscus (1458-1548). Polish Ambassador and Humanist* [...] (Brussel 1996 s. 9-15. *Studia Europea* 2). Uczestniczył w sesji ku czci Sarbiewskiego w Wilnie (19-21 X) z referatem *Matias Casimirus Sarbievius „Ad amicos Belges”* (druk. w: *Mathias Casimirus Sarbievius in cultura Lithuaniae, Poloniae, Europae* [...]. Red. E. Ulčinaite. Wilno 1998 s. 25-49). W tej ostatniej pracy sprzymierzyły się badania flamandzkiego uczonego z badaniami Krystyny Staweckiej i podpisanego.

Był IJsewijn jednym z tych uczonych obcych, którzy w zakresie ich zainteresowań oddawali polskiej kulturze *suum cuique*.

Jerzy Starnawski



Doc. dr hab. Marian Nagnajewicz (drugi od lewej) podczas otrześin studenckich na Sekcji Filologii Klasycznej  
Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego